

رابطه تیپ شخصیتی برونگرا- درونگرا با اعتیاد به اینترنت در بین دانش آموزان دوره متوسطه

سمیه کریمی^{۱*}، سید داوود حسینی نسب^۲، جهانگیر یاری حاج عطالو^۳

(۱) کارشناس ارشد روانشناسی عمومی

(۲) استاد روانشناسی عمومی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد واحد تبریز

(۳) استادیار مدیریت آموزشی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد واحد تبریز

*نویسنده مسوول: Somayeh Karimi @yahoo.com

تاریخ دریافت مقاله ۹۲/۷/۱۵ تاریخ آغاز بررسی مقاله ۹۲/۱۰/۲۱ تاریخ پذیرش مقاله ۹۳/۲/۵

چکیده

تحقیق حاضر با هدف تعیین رابطه بین تیپهای شخصیتی درون گرا و برونگرا با اعتیاد به اینترنت در مدارس متوسطه ناحیه ۴ تبریز به روش توصیفی-همبستگی انجام شد. جامعه آماری این تحقیق کلیه دانش آموزان دختر و پسر دوره متوسطه ناحیه ۴ تبریز در سال تحصیلی ۸۹-۸۸ به تعداد ۱۴۵۰۰ می باشد. با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی خوشه ای، پرسشنامه اعتیاد به اینترنت یانگ در میان ۱۵۰۰ نفر از دانش آموزان اجرا شده و ۱۸۳ نفر از آنان که نمره بالایی داشتند به عنوان گروه نمونه انتخاب شدند و به پرسشنامه شخصیتی آیزنگ پاسخ دادند. روایی و پایایی پرسشنامه های فوق در تحقیقات قبلی تأیید شده و پایایی آنها از طریق آلفای کرونباخ ۰/۷۷ برای اعتیاد به اینترنت، ۰/۷۴ برای پرسشنامه آیزنگ به دست آمد. روش های آماری مورد استفاده شامل همبستگی پیرسون، تحلیل رگرسیون همزمان، آزمون t مستقل می باشد. یافته ها در این پژوهش حاکی از رابطه مثبت و معنادار میان درونگرایی و اعتیاد به اینترنت و همچنین رابطه منفی و معنادار میان برونگرایی و اعتیاد به اینترنت می باشد.

کلید واژگان: اعتیاد به اینترنت، تیپهای شخصیتی، برونگرایی، درونگرایی.

مقدمه

در زمره استفاده کنندگان از اینترنت قرار می گیرند. علی رغم امتیازات مثبت اینترنت از قبیل جنبه های آموزشی، ارابه خدمات ارتباطی و... این پدیده دارای جنبه های منفی نیز می باشد. دانش آموزان ممکن است در معرض مطالب و تصاویر خشن و غیرمجاز موجود در پایگاه های اینترنتی قرارگیرند و از این طریق صدمات جبران ناپذیری ببینند. کارشناسان درخصوص آسیب های اینترنت مانند انحراف جنسی، خشونت، اعتیاد، رفتارهای ضداجتماعی، سست شدن مبانی خانواده، اشاعه جرم و جنایت در کودکان و نوجوانان هشدار داده اند (شاملو، ۱۳۸۶).

تعداد کاربران اینترنت هر سال در ایران در حال افزایش است. بین سالهای ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۶ رشد کاربران اینترنتی در ایران به بیش از ۳۱۰۰ درصد بوده و در این میان اینترنت

قرن ۲۱ با مجازی سازی ارتباطات شروع شد. در واقع بسیاری از دانشمندان، عصر امروز را عصر ارتباطات اینترنتی^۱ نامیده اند. انسان امروز توسط ارتباطات نامرئی احاطه شده و روز به روز واقعیت فیزیکی خود به عنوان یک انسان را از دست می دهد و به شیئی ناپیدا و پنهان شده در پشت خطوط و امواج الکترونیک تبدیل می شود. پدیده پیامک، پست الکترونیک، بلوتوث، چت و... از دستاوردهای عصر پست مدرنیسم به شمار می رود و در این میان اینترنت و امکانات آن از همان آغاز زاده شدن، دگرگونی بزرگی در حوزه ارتباطات انسانی به وجود آورد. اینترنت از همان آغاز با شتابی انفجارآمیز رو به گسترش بود و آثار بسیار زیادی بر رفتار انسانها برجای گذارد. هر روز تعداد زیادی از افراد

- مواجهه با مشکلات تحصیلی همچون افت نمره.
- دوری از دوستان و افت علاقه نسبت به سرگرمیها(دوستیها و فعالیتهای اینترنتی جای دوستیهای واقعی را می گیرد)
- کاهش اشتها خاصه زمانی که از استفاده از کامپیوتر محروم می شوند.
- افت ظاهری یا بهداشت.
- نافرمانی و عصیان. زمانی که والدین با نوجوانان مخالفت می کنند آنان به طرز خصومت آمیزی عکس العمل نشان می دهند. حتی ممکن است قوانین استفاده از کامپیوتر را زیر پا بگذارند.
به طور کلی آنجا که آنان احساس می کنند از وابستگی شان نسبت به دوستان مجازی خود محروم شده اند واکنشهای شدید نشان می دهند(سولر، ۲۰۰۵). علل گرایش به اینترنت چیست و چرا برخی از افراد بهره مند از آن، دچار مشکل می شوند و در معرض خطر از دست دادن شغل، از هم گسیختگی روابط اجتماعی و یا زیانهای مالی قرار می گیرند. در پاسخ به این سؤال، دیدگاههای متعددی مطرح شده است. اعتیاد به اینترنت یک موضوع بین رشته ای است. علوم مختلفی چون پزشکی، ارتباطات، جامعه شناسی، حقوق، اخلاق و روان شناسی هر یک از زوایای مختلف علل و پیامدهای این پدیده را مورد مطالعه قرار داده اند و آن را تعریف نموده اند. برای اولین بار عبارت «اعتیاد به اینترنت» از سوی «ایوان گلدبرگ»^۳ روانپزشکی نیویورکی به طنز مطرح شد. «گلدبرگ» ابراز شگفتی کرد! از این که شوخی وی در مورد ابعاد گسترده از شبکه اینترنت تا این حد جدی تلقی شود (به نقل از تاج فر، ۱۳۷۶). «اعتیاد به اینترنت» اصطلاحی بود به صورت جدی به وسیله یانگ معرفی گردید و مورد توجه روان شناسان، روان پزشکان، درمانگران، دانشمندان و به خصوص کاربران اینترنت قرار گرفت. این اختلال با عناوین متفاوتی از قبیل: «وابستگی رفتاری به اینترنت»، «استفاده مرضی از اینترنت»، و «اختلال

محبوبیت بسار زیادی در بین نوجوانان داشته است (شاقاسمی، ۱۳۸۵). نوجوانان وقت بسیار زیادی روبه روی مانیتور شیشه ای در فضای مجازی صرف کرده، تا حدی که گذر زمان را فراموش می کنند. از آنجا که فضای مجازی دنیایی رنگارنگ و جذاب پیش چشم نوجوانان می گشاید و بسیاری از نیازهای او مانند نیاز جنسی، نیاز به حمایت و دوست و نیاز به هویت یابی را تامین می کند، ممکن است نوجوان به این پدیده اعتیاد یابد. همانند تمامی انواع دیگر اعتیاد، اعتیاد به اینترنت^۱ نیز با علائمی همچون، اضطراب، افسردگی، کج خلقی، بی قراری، تفکرهای وسواسی، کناره گیری، اختلالات عاطفی، و ازهم گسیختگی روابط اجتماعی همراه است. از طرفی، در عین حال که روابط افراد (به ویژه کودکان و نوجوانان) در جهان مجازی افزایش می یابد، در مقابل از دامنه روابط آنان در جهان واقعی کاسته می شود و احتمال افت عملکرد آموزشی آنان نیز می رود (سامسون، ۲۰۰۵). اعتیاد اینترنتی، انسانها را به افرادی رها شده تبدیل کرده و بر روابط اجتماعی آنان تأثیر می گذارد. در نتیجه استفاده بیش از حد از اینترنت، بهره وری و بازده کاری کاربران اینترنت، پایین می آید. آنان با تأخیر به محل کار می روند و دچار کم کاری می شوند (سس، ۲۰۰۳). دکتر یانگ^۲ روان شناسی است که به مساله اعتیاد به اینترنت می پردازد. وی در کتاب خود با عنوان "گرفتاردنت" بیان می کند که نوجوانانی که وسواس اینترنتی دارند، بدل به بیمار شناخته شده در خانواده می شوند. انگشتهای به سوی او و مضرات اینترنت می چرخد، در صورتیکه مشکل اصلی در خود خانواده مستتر می باشد. یانگ در کتاب خود علائم چندی را بر می شمارد:

- تکذیب و دروغ گفتن درباره میزان زمان مصروفه پای کامپیوتر، یا آنچه با کامپیوتر انجام می دهند
- خستگی شدید و تغییر در عادات خواب، همچون بیداری زود هنگام یا بیدار ماندن تا پاسی از شب (برای سپری کردن حداکثر زمان ممکنه در اینترنت)

که مردمی که رابطه با صفحه رایانه را جذاب‌تر از واقعیت زندگی روزمره می‌بینند، از آن رنج می‌برند. به نظر او هر کس رایانه دارد در معرض اعتیاد است اما افرادی که خجالتی، افسرده، تنها و بی‌حوصله هستند و به ویژه آنهایی که از یک اعتیاد دیگر بهبودی می‌یابند، آسیب‌پذیری بیشتری دارند (برد، ۲۰۰۲). انجمن روان پزشکی آمریکا اعتیاد به اینترنت را یک الگوی استفاده از اینترنت که موجب اختلال عملکردی شده و با حالات ناخوشایند درونی در طول یک دوره دو ماهه همراه باشد تعریف کرده است و برای تشخیص آن هفت ملاک ارائه کرده است (حداقل سه معیار در طول دو ماه): ۱- بروز علائم تحمل، که به یکی از صورت‌های زیر مشاهده می‌شود:

- نیاز به افزایش ساعت کار با اینترنت به منظور حفظ رضایتمندی

- کاهش قابل ملاحظه اثر، علی‌رغم استفاده مداوم در یک محدوده زمانی معین

۲- بروز علائم ترک: که به صورت دو علامت یا بیشتر از علائم زیر مشاهده می‌شود و در طول چند روز یا یک ماه پس از قطع ارتباط با اینترنت بروز می‌کند.

- بی‌قراری ذهنی و بدنی _ افکار وسواسی در مورد اینکه در اینترنت چه می‌گذرد _ داشتن خیالپردازی و رؤیا در مورد اینترنت _ حرکات ارادی و غیر ارادی انگشتان دست برای تایپ کردن

۳- زمان استفاده از اینترنت بیش از آنچه که فرد در ابتدا قصد دارد به طول انجامد؛

۴- تمایل مداوم برای کنترل رفتار؛

۵- صرف وقت قابل توجه برای امور مرتبط با اینترنت؛

۶- کاهش فعالیت‌های اجتماعی، شغلی و تفریحی در اثر استفاده از اینترنت؛

۷- تداوم استفاده با وجود آگاهی از آثار منفی آن (پاتریک، ۲۰۰۸).

یانگ اشاره می‌کند که فرد معتاد کسی است که حداقل ۳۸ ساعت در هفته و یا ۸ ساعت در روز، وقت خود را صرف

اعتیاد به اینترنت» به کار رفته است (امیدوار و صارمی، ۱۳۸۱). اعتیاد به معنای بروز شرایطی است که در آن افراد به صورت جسمی و روانی به یک نوع ماده خاص، به ویژه مواد مخدر وابستگی پیدا می‌کنند. بسیاری از پژوهشگران مفهوم اعتیاد را برای توجیه انواع خاصی از رفتارهای مشکوک نیز به کار می‌برند، زیرا یافته‌ها و نشانه‌های اعتیاد در این حالت نیز دیده می‌شود. انواع غیر ماده‌ای اعتیاد به عنوان اعتیادهای رفتار محور طبقه‌بندی می‌شوند (درگاهی و رضوی، ۱۳۸۶). علی‌رغم پژوهش‌های گسترده در سال‌های اخیر در این زمینه، هنوز توافقی در بین روانشناسان در زمینه تعریف و اندازه‌گیری این اختلال حاصل نشده است، به علاوه یک نظریه جامع که بتواند تعیین کند چگونه این اختلال با بهداشت روانی یا اجتماعی ارتباط پیدا می‌کند، وجود ندارد. کاپلان^۱ (۲۰۰۲)، این اختلال را چنین تعریف کرده است: «نوعی استفاده از اینترنت که بتواند مشکلات روان‌شناختی، اجتماعی، درسی و یا شغلی در زندگی فرد ایجاد کند» (نقل از امیدوار و صارمی، ۱۳۸۱). رایج‌ترین تعریف اصطلاح «اعتیاد به اینترنت» این است که نوعی وابستگی رفتاری به اینترنت ایجاد می‌کند و با ویژگی‌های زیر تبیین می‌شود:

- هزینه روزافزون برای اینترنت و موضوعات مربوط به آن- احساس هیجانی ناخوشایند مانند اضطراب، افسردگی و مانند آن در زمانی که فرد در تماس با اینترنت نیست- قابلیت تحمل و عادت کردن به اثرات در اینترنت بودن - انکار رفتارهای مشکل‌زا. از این دیدگاه، اختلال به عنوان اختلال تنشی یا کنترل‌تکانه مانند قمار بازی بیمارگونه در نظر گرفته می‌شود و کسانی که به این معیار می‌رسند مشکلات روان‌شناختی، اجتماعی و شغلی پیدا می‌کنند (شایق، ۱۳۸۷). گلدبرگ اختلال اعتیاد به اینترنت را نوعی اختلال رفتاری که به عنوان مکانیسم مواجهه مورد استفاده قرار می‌گیرد و از معیارهای وابستگی به مواد DSM-TV گرفته شده است، می‌داند (نقل از نوروی، ۱۳۸۶). اورزاک^۲ اعتیاد به اینترنت را به عنوان نوعی اختلال در نظر می‌گیرد

استفاده از اینترنت می‌کند (نوری، ۱۳۸۶). متخصصان در زمینه آسیب‌شناسی، محدودترین تعریف را برای طبقه‌بندی استفاده از اینترنت ارائه می‌دهند. به طوری که اگر فرد در هفته ۲ تا ۳ ساعت از اینترنت استفاده کند؛ یک کاربر معمولی و چنانچه میزان استفاده وی از اینترنت به ۸/۵ ساعت و یا بیشتر برسد کاربری است که باید مورد بررسی‌های آسیب‌شناسانه قرار گیرد. افرادی چون یانگ و سایر روان‌شناسان معتقدند که زیاده‌روی در استفاده از اینترنت، می‌تواند برای سلامت فکری و فیزیکی شخص خطرناک باشد. اعتیاد به اینترنت کارکرد انطباقی شخص را مختل می‌کند. گروهی دیگر از روان‌شناسان معتقدند لذتی که به خاطر استفاده از اینترنت به فرد دست می‌دهد. به هیچ وجه قابل مقایسه با لذت حاصل از کوبکاین و یا هر نوع ماده مخدر دیگری نیست. به طور خلاصه، مرور بر ادبیات نظری و تجربی پیرامون اعتیاد اینترنتی، نشانگر آن است که اعتیاد اینترنتی پدیده‌ای است که از سه ویژگی برخوردار است:

۱) اعتیاد اینترنتی نوعی اختلال و بی‌نظمی و سواسی است که برخی ویژگی‌های آن مشابه شرایط آسیب‌شناسانه است. در واقع زمانی می‌توان گفت که فرد دچار اعتیاد به اینترنت شده است دارای علائم خستگی زودرس، تنهایی و افسردگی و غیره باشد.

۲) اعتیاد اینترنتی نوعی اختلال و بی‌نظمی روانی است. از این دیدگاه زمینه تحقیق جدیدی تحت عنوان روان‌درمانی اینترنتی ظهور کرده است. این دیدگاه معتادان اینترنتی را به عنوان بیمار می‌بیند.

۳) اعتیاد اینترنتی نوعی مشکل رفتاری است. دلیل این مسئله نیز وجود یک رابطه قوی بین اعتیاد اینترنتی و وابستگی شیمیایی است. مطالعات نشان داده است که افرادی که مشکلات وابستگی شیمیایی دارند، در هفته وقت بیشتری را صرف اینترنت می‌کنند تا کاربران غیر شیمیایی (مفیدفر، ۱۳۸۴).

از سوی دیگر ما در اجتماع با افرادی با تیپ‌های شخصیتی^۱ متفاوت مواجه می‌باشیم. تیپ‌های شخصیتی مدلی است که بدان وسیله می‌توانیم شخص واقعی را ارزیابی کنیم. هر تیپ محصول تعامل خاصی بین چندین نیروی فرهنگی و شخصی مانند گروه همسالان، عوامل ارثی و ژنتیکی، والدین طبقه اجتماعی، فرهنگ و محیط فیزیکی است. به عبارت دیگر هر تیپی، ذخایر خاصی از نگرشها و مهارتهایی در جهت غلبه بر مشکلات و وظایف محیطی دارد. از آنجا که تیپهای مختلف دارای علایق، صلاحیتها و حالات مزاجی متفاوت هستند. مایل‌اند که خود را با افراد و موضوعات خاصی احاطه کنند و در جستجوی مسایلی هستند که با علایق، صلاحیتها و طرز تفکرشان نسبت به جهان متجانس باشد. حتی تیپ‌های شخصیتی مختلف در فضای مجازی نیز متفاوت عمل می‌کنند (میرباقری طباطبایی، ۱۳۷۹).

اصطلاح درون‌گرا^۲- برون‌گرا^۳ اولین بار توسط یکی از روان‌شناسان معروف به نام یونگ به کار رفت. افراد درون‌گرا کسانی هستند که واکنش آنها نسبت به موقعیت‌های مختلفی، منفی است یا از این موقعیت‌ها فرار می‌کنند و ساکت می‌باشند. از طرف دیگر افراد برون‌گرا نسبت به موقعیت‌ها واکنش مثبت نشان می‌دهند. در مقایسه با تیپ درون‌گرا بیشتر حرف می‌زنند و تماس‌های اجتماعی آنها نیز زیادتر است. بعد از یونگ روان‌شناس با نفوذ دیگری به نام آیزنگ اصطلاح درون‌گرایی- برون‌گرایی را به کار برد. آیزنگ پس از سال‌ها تلاش نظریه شخصیتی بسیار با نفوذی ارائه و بر پایه سه بعد قرار داد. این ابعاد ترکیباتی از صفات یا عوامل هستند که می‌توان به صورت فراعامل در نظر گرفت. سه بعد شخصیت آیزنگ عبارتند از: ۱- برون‌گرایی در مقابل درون‌گرایی ۲- روان رنجورخویی در برابر پایداری هیجانی ۳- روان رنجورخویی در برابر کنترل تکانه که برای هر ۳ بعد شخصیتی صفاتی مشخص کرده است که صفات مربوط به برون‌گرایان به شرح زیر است: مردم آمیز، سرزنده، فعال،

۷- برون‌گرایان نسبت به درون‌گرایان اوقات استراحت بیشتری برای خود در نظر می‌گیرند.

۸- به هنگام مطالعه، برون‌گرایان محیط پر سر و صدا و شلوغ‌تری را ترجیح می‌دهند.

۹- برون‌گرایان در واکنش به سرو صدا نیز با درون‌گرایان متفاوتند. درون‌گرایان به سرو صدا واکنش بیشتری نشان می‌دهند و هر کدام در صورتی که سروصدا به اندازه مورد نظرشان باشد، بهترین عملکرد را خواهند داشت (پروین و جان، ۱۳۸۴).

به طور کلی، درون‌گرایان در مقایسه برون‌گرایان، بیشتر تحت تأثیر رویدادها واقع شد و منعیات اجتماعی را ساده‌تر فرا می‌گیرند. در نتیجه، درون‌گرایان خوددارترند و از بروز احساسات خود بیشتر جلوگیری می‌کنند. همین‌طور شواهد نشان می‌دهد که درون‌گرایان در یادگیری، بیشتر تحت تأثیر تنبیه قرار می‌گیرند. در حالی که برون‌گرایان، بیشتر از پاداش تأثیر می‌پذیرند. تصور آیزنگ این است که تفاوت‌های موجود در این مورد، جنبه‌ی ارثی دارد و هم جنبه‌ی محیطی، در واقع از چندین مطالعه که در مورد دوقلوهای یک تخمکی انجام شده است. چنین برمی‌آید که در تفاوت نمرات افراد در این مورد، وراثت نقش مهمتری بازی می‌کند تا محیط. شواهد موجود نشان می‌دهد که بعد درون‌گرایی - برون‌گرایی همواره در تحقیقات بین فرهنگی وجود دارد و نیز این که تفاوت‌های فردی در طول زمان پایدار است و عوامل ارثی هم نقش عمده‌ای در این تفاوت‌ها بازی می‌کنند و همه این عوامل در مجموع، نشان دهنده بنیادهای قوی زیستی در این ابعاد است. در واقع بسیاری از تحقیقات مربوط به شاخص‌های مختلف عملکرد زیستی (مثل فعالیت مغز، قلب، میزان هورمون و فعالیت غدد مربوط به عرق) را می‌توان به عنوان نشانه‌هایی در تأیید این نتیجه‌گیری کرد (لطفی‌پور، ۱۳۸۳).

نتایج تحقیقات مان پیتر و دیویدگان^۱ (نقل از شایق، ۱۳۸۷) و درگاهی (۱۳۸۶) نشان داد که بین استفاده از اینترنت و افسردگی و درون‌گرایی ارتباط معنادار وجود دارد و اعتیاد به اینترنت عملاً باعث درون‌گرایی می‌شود. در تحقیق چین

جسور، بی‌خیال، سلطه‌گر، خطر جو. ویژگی‌های افراد هر چه به این صفات نزدیکتر باشد برون‌گرا و هر چه از این صفات دورتر باشد درون‌گرا نامیده می‌شوند (شولتز و شولتز، ۱۳۷۵). به نظر آیزنگ معمولاً فرد برون‌گرا فردی است اجتماعی، علاقه‌مند به میهمانی، دارای دوستان فراوان و طالب هیجان، که بدون اندیشه و به صورت تکانشی عمل می‌کنند. فرد درون‌گرا برخلاف خصوصیات بالا، فردی است آرام، درخود فرو رفته، خوددار و تأملی که به احساسات آنی اعتماد نمی‌کند و زندگی با نظم و قاعده را بر زندگی بر مبنای شانس و خطر ترجیح می‌دهد (نقل از مامن پوش، ۱۳۸۸). علاوه بر تفاوت‌های ذکر شده، بین درون‌گرایان و برون‌گرایان تفاوت‌های دیگری به شرح زیر می‌توان برشمرد:

۱- درون‌گرایان در مدرسه موفق‌تر عمل می‌کنند. این موفقیت به خصوص در درس‌های پیشرفته‌تر آشکار است. همین‌طور، دانشجویانی که به دلایل درسی ترک تحصیل می‌کنند، بیشتر برون‌گرا هستند، ولی افرادی که به دلایل روانی از تحصیل می‌مانند، بیشتر درون‌گرا هستند.

۲- برون‌گرایان ترجیح می‌دهند که تعطیلات را با دیگران بگذرانند، در حالی که درون‌گرایان تعطیلات را به تنهایی به پایان می‌رسانند. برون‌گرایان به دنبال تغییر و تحول در شغل روزمره خود هستند. در حالی که درون‌گرایان نیاز چندانی به تغییر احساس نمی‌کنند.

۳- برون‌گرایان شوخی‌های تند و زننده را دوست دارند، در حالیکه درون‌گرایان شوخی‌های روشن فکرا نه مانند استفاده خنده‌دار از کلمات و لطیفه‌های ظریف را می‌پسندند.

۴- برون‌گرایان در مقایسه با درون‌گرایان، از لحاظ جنسی فعال‌ترند.

۵- برون‌گرایان تلقین‌پذیرتر از درون‌گرایانند.

۶- برون‌گرایان - در مقایسه با درون‌گرایان، اغلب جاهایی را برای مطالعه در کتابخانه انتخاب می‌کنند که محرک‌های بیرونی بیشتری را فراهم کنند.

۱- M, Piter & D, Gun

روش پژوهش

روش تحقیق از لحاظ هدف کاربردی و از حیث جمع آوری داده‌ها از نوع تحقیقات توصیفی-همبستگی می‌باشد. جامعه تحقیق را کلیه دانش آموزان دوره متوسطه ناحیه ۴ شهر تبریز در سال تحصیلی ۸۸-۸۹ تشکیل می‌دهد که تعدادشان ۴۵۰۰ نفر می‌باشد. روش نمونه‌گیری به صورت نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای بود. بدین ترتیب که پرسشنامه اعتیاد به اینترنت در ابتدا بین ۱۵۰۰ نفر از دانش آموزان مدارس مختلف پسرانه و دخترانه ناحیه ۴ اجرا شده و ۱۸۳ نفر از کسانی که دارای اعتیاد به اینترنت بودند، به عنوان گروه نمونه انتخاب شدند. برای تعیین اعتیاد اینترنتی از پرسشنامه اعتیاد اینترنتی یانگ و برای تعیین تیپهای شخصیتی درونگرا و برونگرا از سیاهه شخصیتی آیزنک (EPI) استفاده شده است.

الف) پرسشنامه اعتیاد اینترنتی یانگ، توسط کیمبرلی یانگ یکی از صاحب‌نظران این حوزه تنظیم گردیده است. درخصوص اعتیاد به اینترنت پرسشنامه‌های زیادی مورد استفاده قرار گرفته است اما در آن میان پرسشنامه یانگ در تحقیقات بیشتر مورد استفاده قرار گرفته است. دامنه نمرات از ۰ تا ۱۰ است که نمره بیشتر نشان دهنده وابستگی بیشتر به اینترنت و شدیدتر بودن مشکلاتی است که در نتیجه استفاده از اینترنت به وجود آمده است. اما کاربرانی که نمره آنها از ۴۹ به بالاست کاربران در معرض خطر و معتاد محتاج به درمان بالینی را تشکیل می‌دهند. در این پرسشنامه خواننده باید به هریک از ۲۰ سوال روی مقیاس لیکرت شش درجه‌ای شامل هرگز، به ندرت، گاهی، اغلب، بکرات و همیشه پاسخ دهد که همیشه نمره ۵، بکرات نمره ۴، اغلب نمره ۳، گاهی نمره ۲، به ندرت نمره ۱ و هرگز نمره ۰ تعلق می‌گیرد.

مورن (۲۰۰۴) در پژوهشی که برای بررسی اعتبار و روایی آزمون یانگ انجام داد، بیان کرد اگر چه این آزمون براساس اصول روانسنجی ساختاریافته تهیه نشده است ولی

هونگ کو^۱ ویژگی‌های شخصیتی در ۴ گروه بررسی گردید. گروه اول شامل گروهی بود که هم معتاد به اینترنت و هم معتاد به مواد بودند. گروه دوم، شامل افرادی بود که فقط معتاد به اینترنت و گروه سوم شامل افرادی که فقط معتاد به مواد بودند. گروه چهارم (گروه کنترل) هیچ گونه اعتیادی نداشتند. نتایج نشان داد که نوجوانان معتاد به اینترنت بسیار شبیه نوجوانان معتاد به مواد بودند. تنوع طلبی بالا، اجتناب از آسیب بالا و وابستگی به پاداش پایین، پیش‌بینی کننده خوبی برای اختلال اعتیاد به اینترنت و تنوع طلبی بالا، اجتناب از آسیب و وابستگی به پاداش پایین، پیش‌بینی کننده خوبی برای افراد معتاد به مواد مخدر می‌باشد. بر اساس تحقیقات کیسلر و همکاران (۲۰۰۱)، مشخص شد که استفاده از اینترنت به طور کلی نتایج بهتری برای برونگرها و کسانی که از حمایت بیشتری برخوردارند، دارد و نتایج بدتری برای درون‌گراها و کسانی که از حمایت کمتری برخوردارند، دارد. نتایج تحقیقات انجام شده که توسط گومبور^۲ و واس^۳ (۲۰۰۸) روی ۳۰۰ دانشجوی پزشکی که ۱۵۰ نفر از آنان مجارستانی (۷۵ مرد و ۷۵ زن) و ۱۵۰ نفر آنها اسرائیلی (۷۵ مرد و ۷۵ زن) بودند نشان داد که ویژگی‌های شخصیتی تأثیر مهمی بر استفاده از اینترنت دارد. نتایج تحقیق که توسط کوانیمورا^۴ و همکاران (۲۰۰۶) در این رابطه بر روی ۱۱۳ دانشجوی ارتباط منفی و معناداری میان برون‌گرایی و اعتیاد به اینترنت نشان داد.

فرضیه‌های تحقیق

- بین اعتیاد به اینترنت و درونگرایی رابطه وجود دارد.
- بین اعتیاد به اینترنت و برونگرایی رابطه وجود دارد.
- بین اعتیاد به اینترنت در دختران و پسران تفاوت وجود دارد.

گریزی و درون نگری را می توان دید. سؤالات را باید به صورت بلی و خیر پاسخ داد. حداکثر امتیاز در این مقیاس ۲۴ می باشد. قابل ذکر می باشد اکثر افراد در طبقه میان گرا جا می گیرند و تمایلی نسبت درونگرایی یا برونگرایی نشان می دهند؛ و افرادی که برونگرایی محض یا درونگرایی محض باشند تعدادشان بسیار اندک است. در این تحقیق نمرات ۰ تا ۱۳ به عنوان درونگرا و از ۱۳ به بالا در طبقه برونگرا جاگرفته اند. روایی و پایایی این ابزار در ایران در پژوهشهای مختلف تأیید شده است و در این تحقیق آلفای کرونباخ ۰/۷۴ به دست آمد. روش های آماری مورد استفاده شامل همبستگی پیرسون، تحلیل رگرسیون همزمان، آزمون t مستقل می باشد.

یافته ها

قبل از بررسی فرضیه ها، جهت رعایت مفروضه نرمال بودن توزیع متغیرها، از آزمون کالموگروف اسمیرنوف استفاده شد که نتایج آن در جدول ۱ آمده است.

پژوهشها نشان می دهد که به عنوان ابزاری جهت سنجش از اعتبار و روایی بالایی برخوردار است (مورن، ۲۰۰۴). در اجرای این پرسشنامه در سوئد آلفای کرونباخ بیش از ۰/۹۵ به دست آمده است. در کره، در دو تحقیق آلفای کرونباخ بیش از ۰/۹ و در تحقیق دیگری پایایی آزمون - بازآزمون پس از دو هفته ۰/۸۵ به دست آمد. در تحقیق حاضر روایی محتوایی با استفاده از نظر اساتید راهنما و مشاور تعیین شد. پایایی نیز با اجرای آزمایشی آلفای کرونباخ ۰/۷۷ به دست آمد.

ب) سیاهه شخصیتی آیزنک پرسشنامه دارای ۵۷ سوال است نمره گذاری این آزمون با سه کلید برای میزانهای برونگرایی روان رنجورخویی و دروغ انجام می شود. ۲۴ سوال از این ۵۷ سوال مقیاس برونگرایی را می سنجد. نمره زیاد در این میزان نمایشگر اجتماعی بودن، شوخ طبعی، حاضر جوابی و خوش بینی آزمودنی است. نمره کم در این میزان درونگرایی آزمودنی را نشان می دهد و تابلویی ترسیم می کند که در آن ساکت بودن، گوشه گیری، مردم

جدول ۱. نتایج مربوط به آزمون تک نمونه ای کالموگروف اسمیرنوف

متغیر	n	Z کالموگروف-اسمیرنوف	سطح معنی داری
اعتیاد به اینترنت	۱۸۳	۱۰۳/۴	۰/۰۶۷
درونگرایی و برونگرایی	۱۸۳	۱/۲۱۶	۰/۱۰۴

جدول ۲. میزان ضریب همبستگی بین اعتیاد به اینترنت و درونگرایی

متغیرها	ضریب همبستگی	سطح معنی داری	N
اعتیاد به اینترنت و درونگرایی	۰/۳۰۷*	۰/۰۰۲	۸۹

جدول ۳. ضریب همبستگی بین اعتیاد به اینترنت و برونگرایی

متغیرها	ضریب همبستگی	سطح معنی داری	تعداد
اعتیاد به اینترنت و برونگرایی	-۰/۳۴۳	۰/۰۰۱	۹۴

و با اطمینان بیش از ۹۹ درصد می توان گفت بین دو متغیر مذکور یک رابطه مستقیم وجود دارد.

چنانکه در جدول ۳ مشاهده می شود میزان ضریب همبستگی ۰/۳۴۳- بوده که در سطح کمتر از ۰/۰۰۱ معنی دار است. بنابراین فرض صفر رد و فرضیه تحقیق تأیید شده و با اطمینان بیش از ۹۹ درصد می توان گفت بین دو متغیر مذکور یک رابطه معکوس وجود دارد.

همانطور که نتایج آزمون تک نمونه ای کالموگروف اسمیرنوف نشان می دهد تفاوت متغیرهای مذکور از توزیع نرمال معنی دار نبوده در نتیجه می توان توزیع متغیرهای مذکور را همانند توزیع نرمال فرض کرد.

چنانکه در جدول ۲ مشاهده می شود میزان ضریب همبستگی ۰/۳۰۷ بوده که در سطح کمتر از ۰/۰۰۲ معنی دار است. بنابراین فرض صفر رد و فرضیه تحقیق تأیید شده

جدول ۳. آزمون t مستقل برای مقایسه میانگین اعتیاد به اینترنت پسران و دختران

تعداد	میانگین	درجه آزادی	t	سطح معنی داری
۱۰۰	۵۲/۶۷۰۰	۱۸۱	۰/۱۶۴	۰/۸۴۹
۸۳	۵۲/۴۵۷۸			

جدول ۵. نتایج تحلیل رگرسیون اعتیاد به اینترنت و تیپ شخصیتی درونگرا

مدل	R	Rsquare	ضریب تعیین اصلاح شده	خطای استاندارد برآورد
۱	۰/۳۳۱	۰/۱۰۹	۰/۰۸۹	۸/۳۶۲۸۰

جدول ۶. نتایج تحلیل رگرسیون اعتیاد به اینترنت و تیپ شخصیتی درونگرا

مدل	مجموع مجذورات	درجات آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری
رگرسیون	۷۳۸/۷۰۰	۲	۳۶۹/۳۵۰	۰/۰۰۷	۵/۲۸۱
باقیمانده	۶۰۱۴/۵۳۶	۸۶	۶۹/۹۳۶		
جمع	۶۷۵۳/۲۳۶	۸۸			

جدول ۷. نتایج تحلیل رگرسیون اعتیاد به اینترنت و تیپ شخصیتی درونگرا

مدل	ضرایب غیراستاندارد	ضرایب استاندارد		t	Sig معنی داری
		B	Beta		
Constant	۶۲/۷۶۱	۵/۸۱۳	۰	۱۰/۷۹۶	۰/۰۰۰
تیپ شخصیتی درونگرا	-۱/۳۰۶	۰/۴۱۱	۰/۳۲۸	۳/۱۷۷	۰/۰۰۲

جدول ۸. نتایج تحلیل رگرسیون اعتیاد به اینترنت و تیپ شخصیتی برونگرا

مدل	R	Rsquare	ضریب تعیین اصلاح شده	خطای استاندارد برآورد
۱	۰/۳۴۶	۰/۱۱۹	۰/۲۰۰	۸/۲۲۶۷۴

جدول ۹. نتایج تحلیل رگرسیون اعتیاد به اینترنت و تیپ شخصیتی برونگرا

مدل	مجموع مجذورات	درجات آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری
رگرسیون	۸۳۵/۰۵۵	۲	۴۱۷/۵۲۹	۶/۱۶۹	۰/۰۰۳
باقیمانده	۶۱۵۸/۸۱۸	۹۱	۶۷/۶۷۹		
جمع	۶۹۹۳/۸۷۲	۹۳			

جدول ۱۰. نتایج تحلیل رگرسیون اعتیاد به اینترنت و تیپ شخصیتی برونگرا

مدل	ضرایب غیراستاندارد		ضرایب استاندارد		Sig معنی داری
	B	خطای استاندارد	Beta	t	
Constant	۸۱/۲۰۵	۹/۲۲۲	۰	۸/۸۰۵	۰/۰۰۰
تیپ شخصیتی درونگرا	-۱/۷۵۹	۰/۵۰۱	-۰/۳۴۸	-۳/۵۱۲	۰/۰۰۱

چنانکه در جدول ۴ مشاهده می‌شود، میانگین اعتیاد به اینترنت مدارس پسرانه برابر ۵۲/۶۷۰۰ و میانگین اعتیاد به اینترنت مدارس دخترانه برابر ۵۲/۴۵۷ است. نتایج حاصل از آزمون t مستقل نشان می‌دهد مقدار t برابر با ۰/۱۶ و سطح معنی داری آن ۰/۸۴۹ است، در نتیجه، بین اعتیاد به اینترنت پسران و دختران دوره متوسطه ناحیه ۴ تبریز تفاوت وجود ندارد.

با توجه به نتایج بدست آمده از تحلیل رگرسیون که در جداول ۵، ۶ و ۷ آمده میزان همبستگی $R = ۰/۳۳۱$ است.

با توجه به اینکه رگرسیون معنی دار است ($Sig = ۰/۰۰۷$) و با توجه به ضریب تعیین اصلاح شده ۰/۰۸۹ می‌توان گفت ۸/۹ درصد اعتیاد به اینترنت به وسیله تیپ شخصیتی درونگرا تبیین می‌شود. ضریب استاندارد تیپ شخصیتی درونگرا ۰/۳۲۸ بوده که در سطح ۰/۰۰۲ معنی دار است.

با توجه به نتایج بدست آمده از تحلیل رگرسیون که در جداول ۸، ۹ و ۱۰ آمده، میزان همبستگی $R = -۰/۳۴۶$ است.

با توجه به اینکه رگرسیون معنی دار است ($Sig = ۰/۰۰۳$) و با توجه به ضریب تعیین اصلاح شده ۰/۲، می‌توان گفت ۱۰ درصد اعتیاد به وسیله تیپ شخصیتی تبیین می‌شود. ضریب استاندارد تیپ شخصیتی برونگرا -۰/۳۴۸ بوده که در سطح ۰/۰۰۱ معنی دار است.

بحث و نتیجه گیری

این پژوهش به منظور، بررسی رابطه تیپ شخصیتی درونگرا- برونگرا و اعتیاد به اینترنت در نوجوانان شهر تبریز صورت گرفته است. مطابق یافته های تحقیق بین درونگرایی و اعتیاد به اینترنت با اطمینان ۰/۹۹ درصد رابطه

مثبت و معناداری وجود دارد. این نتیجه با تحقیقات صورت گرفته توسط مان پیترو و دیویدگان^۱ (نقل از شایق، ۱۳۸۷) درگاهی و رضوی^۲ (۱۳۸۶). کانگ^۳ (۱۹۹۷) و سونگ^۳ (۲۰۰۳) همخوانی دارد. تبیینی که می‌توان با توجه به این نتایج ارائه داد این است که درونگرایی می‌تواند در بروز اعتیاد به اینترنت مؤثر باشد و هر چه فرد درونگراتر باشد، احتمالاً استعداد بیشتری در ابتلا به اعتیاد به اینترنت خواهد داشت. از جمله ویژگیهای شخصیتی افراد درونگرا می‌توان به کم حرفی، گوشه گیری، در خود فرو رفتگی و بدبینی اشاره کرد. در تفسیر این یافته می‌توان گفت خصوصیت خاص افراد درونگرا مانند انزوا، گوشه گیری، دوری گزیدن از ارتباطات اجتماعی وسیع و تنهایی باعث می‌شود این افراد ازدنیای واقعی فاصله گرفته و غرق دنیای مجازی اینترنت شوند.

بین برونگرایی و اعتیاد به اینترنت نیز رابطه منفی وجود دارد به عبارتی در افراد برونگرا احتمال ابتلا به اعتیاد اینترنتی نسبت به افراد برونگرا کمتر است. این نتیجه با پژوهشهای انجام شده توسط هاردی و همکاران (۲۰۰۷)، کونیمورا و همکاران (۲۰۰۶) و کیسلر و همکاران (۲۰۰۱) همخوانی دارد. با توجه به نتایج ذکر شده می‌توان گفت که برونگرایی با اعتیاد به اینترنت رابطه معکوس دارد، یعنی افراد برونگرا کمتر به اعتیاد به اینترنت دچار می‌شوند. همانطور که در ادبیات نظری اشاره شد، از جمله ویژگیهای افراد برونگرا دوستدار دیگران بوده و تمایل به شرکت در اجتماعها و میهمانیها، قاطعیت، هیجانخواهی، فعال بودن و اهل گفتگو بودن است و به نظر می‌رسد که این خصوصیات باعث می‌شود این افراد به محیط واقعی و

- شایق سمیه. (۱۳۸۷). *بررسی اعتیاد به اینترنت و رابطه آن ویژگی‌های شخصیتی در نوجوانان تهران*. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علوم تحقیقات تهران.

- مفیدفر، سعید. (۱۳۸۴). *اعتیاد اینترنتی علل و پیامدهای آن*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران.

- میرباقری طباطبایی، مهری السادات. (۱۳۷۹). *بررسی ارتباط رضایت شغلی باتیپ شخصیتی در بین مهندسان عمران و پزشکان عمومی شهر تهران*. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی دانشگاه الزهرا.

- نوری، زینب. (۱۳۸۶). *اعتیاد به اینترنت*. تهران: انتشارات پرتو.

- غمامی، سید مهدی. (۱۳۸۴). *خطر سایبر برای کودکان. ماهنامه اصلاح و تربیت*. سازمان زندانها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور، شماره ۳۷.

- شولتز، دوشولتز، سیدنی آن. (۱۹۹۸). *نظریه های شخصیت*. ترجمه یحیی سید محمدی (۱۳۸۷). تهران: انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن.

- مامن پوش، مریم. (۱۳۸۸). *بررسی رابطه بین تیپ شخصیتی (درونگرا- برونگرا) با رضایت شغلی و تعهد سازمانی کارکنان ذوب آهن اصفهان*. راسخون.

- پروین، لارنس و جان، الیوز. (۱۳۸۴). *شخصیت: نظریه و پژوهش*. ترجمه محمد جعفر جوادی. تهران.

- لطفی پور، نادر. (۱۳۸۳). *بررسی مقایسه ای درونگرایی- برونگرایی، اضطراب و هوش در دانش آموزان موفق و ناموفق تبریز*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده روانشناسی دانشگاه تبریز.

- ویزشهر، فاطمه. (۱۳۸۴). *بررسی اعتیاد به اینترنت در بین استفاده کنندگان از کافی نت در شهر لار*. *فصلنامه بهداشت روانی*، ۷(۲۵-۲۶)، ص ۲۷-۳۳.

-Beard KWK. (2002). **Internet addiction: Current status and implication for employees**. *J Employ Counsel*.39(1): 2-11 .

ارتباطات اجتماعی واقعی تمایل داشته و کمتر به طرف اینترنت و استفاده از محیط مجازی روند.

همچنین با توجه به اینکه میانگین اعتیاد به اینترنت در بین پسران ۵۲/۶۸ و در بین دختران ۵۲/۴۵ می باشد و این میزانها بسیار به یکدیگر نزدیکند، به نظر می رسد که دختران و پسران به طور یکسانی دچار اعتیاد به اینترنت می شوند. این یافته با نتایج ویزشهر (۱۳۸۴) ناهمخوانی دارد. ماندل^۱ (۲۰۰۳) در این خصوص می گوید مردان و زنان هر دو در معرض اعتیاد به اینترنت هستند، اما زنان معمولاً شکایت بیشتری را در این رابطه تجربه می‌نمایند. در پایان پیشنهاد می شود با توجه به تأثیر عامل درونگرایی و برونگرایی بر اعتیاد به اینترنت در محیط های آموزشی نسبت به شناسایی تیپ های شخصیتی و آسیبهای مربوط به آن اقدام شود تا از اختلالات روانشناسی پیشگیری به عمل آید. با توجه به شیوع اعتیاد به اینترنت در سطح جامعه راه اندازی کلینیک هایی ویژه درمان اعتیاد به اینترنت ضروری به نظر می رسد.

منابع

- امیدوار، احمد و صارمی، علی اکبر. (۱۳۸۱). *توصیف، سبب شناسی، پیگیری، درمان و مقیاس های اختلال اعتیاد به اینترنت*. مشهد. انتشارات تمرین.

- تاج فر، مریم. (۱۳۷۶). *اینترنت اعتیادآور نیست*. همشهری، ۵(۱۲۳۲)، ۱۳.

- درگاهی، حسین و رضوی، منصور. (۱۳۸۶). *اعتیاد به اینترنت و عوامل موثر بر آن در ساکنان منطقه ۲ غرب تهران*. *فصلنامه پایش*، شماره سوم.

- شاقاسمی، احسان. (۱۳۸۵). *مروری بر زمینه‌های تاثیر فضای مجازی بر نظریه‌های ارتباطات*. *مجله جهانی رسانه*.

- شاملو، سعید. (۱۳۸۶). *مکتب‌ها و نظریه‌ها در روان‌شناسی شخصیت*. تهران، انتشارات رشد. چاپ هفتم.

- Chin, HK, Ju YY, Cheng C. (2006). *Tridimensional personality of adolescents with internet addiction and substance use experience*. *canJ psychiatry*, 51(14):887-94.
- Gombor A , Vas LA.(2008). Nation and gendered –based study about the relationship between the big five motives for internet use:A Hungarian and Israeli comparison. *Theory and Science*:10(1):1-6
- Hardie E, Tee MY.(2007). *Excessive internet use*:The role of personality :loneliness and social support networks in internet addiction .*Aust J Emerg Tech Soc*,5(1);34-44.
- Kang JM. (1997). *A study on the relationship between PC communication service use pattern and personal characteristics*. Masters thesis: Han young University.
- kisler. sara. (2001). *Internet Volution social Im pacts*.
- kunimura M, Thomas V.(2006). Summary and rrvie of the NEO-PI.R personality test. *Jornal of Loyola mary mount University*;38(4):1-13.
- Mundel, JE. (2003). *Internet addiction may be form of stress management* ,<http://preventdiease.com/news/articles/internet-addiction-stress.shtm>
- Patrick F , Joyce J. (2008). Internet addoction: Recognition and intervevtion. *J Psychiatr Nurs*;22 (9): 59. 60)
- Samson, Jeri and Keen, Beth. (2005). *Internet Addiction*, Webmaster@notmykid.org.
- Seth, Arpna. (2003). *The Internet: Addiction or Hobby?*, Active Karma Ventures Pvt. Ltd.
- Song I. (2003). *Internet gratifications; depression; self-Efficacy; and internet addiction*. MA. Dissertation. USA: Michigan State University: 5-35.
- Suler, John. (2005). *Computer and Cyberspace Addiction*, Pioneer Development Resources, Inc. www.selfhelpmaganize.com
- Yong K.(1998).*Internet addiction and a winning for recovery* .*J Amr Behave Scientist*:24(1):14-8.

Quarterly Journal of Educational Psychology

Islamic Azad University Tonekabon Branch

Vol. 5, No. 1, spring 2014, No 17

Journal of Educational
Psychology

Relationship of Extrovert Introvert personalities Type and Social Support with Internet Addiction in High School

Somayeh Karimi^{1*}, Seyed Davood Hosseini-Nasab², Jahangir Haj Atalu, Yari³.

1) M. A General psychology

2) Professor of General Psychology, Faculty of Humanities, Islamic Azad University of Tabriz

3) Professor of Educational Management, Faculty of Humanities, Islamic Azad University of Tabriz

*Corresponding author: Somayeh Karimi @yahoo.com

Abstract

The purpose of current study was determining relationship between personality's type (extraversion & introversion) and with internet addiction in high school's of 4 region Tabriz on 1388-89 school year. The methodology of research, was descriptive- correlation. The statistical population of study was all of high school student's in 4 region which 14500 persons. The sampling method was random. The number of statistical sample was 183. Eyseng's questionnaire and young's Internet addiction questionnaire used in Data collection. The reliability of two questionnaires was /74 and /77 respectively. After Data analysis through of descriptive (mean, st. deviation...) and inferential statistics (person's coefficient, Independent t test). Results of this study showed a significant positive correlation between introversion and extroversion, internet addiction, and addiction, as well as a negative relationship between the Internet.

Key words: Internet addiction, Personalities type, Extraversionism, Introversionism.
